

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. gegužės 7 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Reglamentas (EB) Nr. 44/2001–1 straipsnio 1 dalis – Sąvokos „civilinės ir komercinės bylos“ ir „administracinės bylos“ – Taikymo sritis – Laivų klasifikavimo ir sertifikavimo bendrovių veikla – *Acta iure imperii* ir *acta iure gestionis* – Viešosios valdžios prerogatyvos – Imunitetas nuo jurisdikcijos“

Byloje C-641/18

dėl *Tribunale di Genova* (Genujos teismas, Italija) 2018 m. rugsėjo 28 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2018 m. spalio 12 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

LG ir kt.

prieš

Rina SpA,

Ente Registro Italiano Navale

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kuriį sudaro kolegijos pirmininkas J.-C. Bonichot, pirmosios kolegijos teisėjo pareigas einanti Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotoja R. Silva de Lapuerta, teisėjai M. Safjan, L. Bay Larsen ir C. Toader (pranešėja),

generalinis advokatas M. Szpunar,

posėdžio sekretorius R. Schiano, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. rugsėjo 18 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- LG ir kt., atstovaujамų *avvocati* R. Ambrosio, S. Commodo, S. Bertone, M. Bona, A. Novelli ir F. Pocar, *abogado* C. Villacorta Salis, advokato J.-P. Bellecave ir solisitoriaus N. Taylor,
- *Rina SpA* ir *Ente Registro Italiano Navale*, atstovaujамų *avvocati* G. Giacomini, F. Siccardi, R. Bassi, M. Campagna, T. Romanengo, F. Ronco ir M. Giacomini,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos D. Colas, D. Dubois ir E. de Moustier,

* Proceso kalba: italų.

– Europos Komisijos, atstovaujamos M. Heller, S. L. Kalėdos ir L. Malferrari,
susipažinęs su 2020 m. sausio 14 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42) 1 straipsnio 1 dalies ir 2 straipsnio, siejamų su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsniu ir 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/15/EB dėl laivų patikrinimo ir apžiūros organizacijų ir atitinkamos jūrų administracijų veiklos bendrųjų taisyklių ir standartų (OL L 131, 2009, p. 47) 16 konstatuojamąja dalimi, išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant LG ir kt. ginčą su *Rina SpA* ir *Ente Registro Italiano Navale* (Italijos laivų registravimo įstaiga) (toliau kartu – bendrovės *Rina*) dėl reikalavimo bendrovėms *Rina*, remiantis civiline atsakomybe, atlyginti turtinę ir neturtinę žalą, kurią LG ir kt. patyrė 2006 m. vasario 2–3 d. Raudonojoje jūroje nuskendus laivui *Al Salam Boccaco'98*.

Teisinis pagrindas

Tarptautinė teisė

- 3 1982 m. gruodžio 10 d. Montego Bėjuje pasirašyta Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencija (toliau – Montego Bėjaus konvencija) įsigaliojo 1994 m. lapkričio 16 d. Ši konvencija Europos bendrijos vardu patvirtinta 1998 m. kovo 23 d. Tarybos sprendimu 98/392/EB (OL L 179, 1998, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 4 sk., 3 t., p. 260).
- 4 Pagal šios konvencijos 90 straipsnį „Laivybos teisė“ „[k]iekviena valstybė <...> turi teisę, kad atviroje jūroje plaukiojantys laivai su jos vėliava“.
- 5 Šios konvencijos 91 straipsnyje „Laivų nacionalinė priklausomybė“ numatyta:
„1. Kiekviena valstybė nustato sąlygas, kuriomis ji suteikia savo nacionalinę priklausomybę laivams, registruoja laivus savo teritorijoje ir suteikia teisę plaukiojantiems su savo vėliava. Laivai turi tos valstybės nacionalinę priklausomybę, su kurios vėliava jie turi teisę plaukiojanti <...>
2. Kiekviena valstybė išduoda atitinkamus dokumentus laivams, kuriems ji suteikia teisę plaukiojanti su savo vėliava.“
- 6 Montego Bėjaus konvencijos 94 straipsnio 1 ir 3–5 dalyse nustatyta:
„1. Kiekviena valstybė tinkamai vykdo savo jurisdikciją ir kontrolę administraciniais, techniniais ir socialiniais klausimais laivuose, plaukiojančiuose su jos vėliava.

<...>

3. Kiekviena valstybė su jos vėliava plaukiojančiuose laivuose imasi tinkamų priemonių, kad būtų užtikrintas saugumas jūroje, atsižvelgiant, *inter alia*, į:

a) laivų konstrukciją, įrangą ir tinkamumą plaukioti;

<...>

4. Taip pat imamasi priemonių, kurios yra reikalingos užtikrinti, kad:

a) kiekvieną laivą prieš jo registravimą ir atitinkamais intervalais po to tikrintų kvalifikuotas laivų inspektorius ir kad laive būtų jūrlapių, laivininkystės leidinių ir navigacijos įrangos, kurie yra būtini saugiai laivybai;

<...>

5. Imdamasi 3 ir 4 dalyse nurodytų priemonių, kiekviena valstybė turi laikytis visuotinai pripažįstamų tarptautinių taisyklių, procedūrų ir praktikos, taip pat imtis visų veiksmų, kad būtų užtikrintas jų laikymasis.“

7 Tokiame kontekste 1974 m. lapkričio 1 d. Londone sudarytos Tarptautinės konvencijos dėl žmogaus gyvybės apsaugos jūroje (toliau – SOLAS konvencija), kurios susitariančiosios šalys yra visos valstybės narės, pagrindinis tikslas yra patikslinti būtinausias normas, susijusias su laivų statyba, įrengimu ir eksploatavimu, kad jie būtų saugūs.

8 Pagal šios konvencijos II-1 skyriaus A-1 dalies 3-1 taisyklę reikalaujama, kad laivai būtų projektuojami, statomi ir prižiūrimi taip, kaip tai numatyta administracijos pagal XI skyriaus 1 taisyklę pripažintos laivų klasifikavimo bendrovės nuostatuose dėl laivų konstrukcijos, jų mechaninės bei elektros įrangos, arba atitinkamuose lygiavertį saugumą užtikrinančiuose administracijos nacionaliniuose normatyvuose.

9 SOLAS konvencijos I skyriaus 6 taisyklėje nustatyta:

„a) Laivų tikrinimas ir apžiūra, susiję su šių taisyklių laikymusi ir jų išimčių suteikimu, yra atliekama administracijos pareigūnų. Tačiau administracija laivų tikrinimą ir apžiūrą gali patikėti ir jos specialiai skiriamiems ekspertams arba pripažintoms organizacijoms.

b) Skirdama, kaip nurodyta a punkte, ekspertus arba pripažindama organizacijas tinkamomis laivų patikrinimams ir apžiūroms atlikti, administracija suteikia teisę bet kuriam jos skiriamam ekspertui arba jos pripažintamai organizacijai bent:

i) pareikalauti, kad būtų atliktas laivo remontas;

ii) patikrinti ir apžiūrėti laivą, kai to paprašo atitinkamos uosto valstybės valdžios institucijos.

Administracija praneša Organizacijai apie jos paskirtiems ekspertams arba pripažintoms organizacijoms nustatytą konkrečią atsakomybę ir apie įgaliojimų jiems suteikimo sąlygas.

c) Jei paskirtas ekspertas arba pripažinta organizacija nustato, kad laivo arba jo įrangos būklė iš esmės neatitinka liudijimo duomenų arba kad ši būklė yra tokia, jog laivas dėl to negali išplaukti į jūrą nekeldamas pavojaus pačiam laivui arba juo plaukiantiems žmonėms, šis ekspertas arba organizacija privalo nedelsdami pasirūpinti, kad būtų imtasi veiksmų trūkumams pašalinti ir laiku apie tai praneša administracijai. Jei veiksmų trūkumams pašalinti nesiimama, atitinkamas liudijimas panaikinamas ir apie tai nedelsiant pranešama administracijai; <...>

d) Administracija kiekvienu atveju visiškai garantuoja, kad patikrinimas ir apžiūra būtų išsamūs bei veiksmingi ir išipareigoja užtikrinti, kad būtų imamasi tokiai garantijai įgyvendinti reikalingų priemonių.“

Sąjungos teisė

Reglamentas Nr. 44/2001

- 10 Pagal Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 1 dalį „[š]is reglamentas taikomas civilinėse ir komercinėse bylose, neatsižvelgiant į teismo pobūdį. Jis ypač netaikomas mokesčių, muitinių arba administracinėms byloms“.
- 11 Šio reglamento 2 straipsnio 1 dalyje numatyta:
- „Pagal šį reglamentą valstybėje narėje nuolat gyvenantiems asmenims, neatsižvelgiant į jų pilietybę, bylos turi būti keliamos tos valstybės narės teismuose.“

Direktyva 2009/15

- 12 Direktyvos 2009/15 16 konstatuojamojoje dalyje numatyta:
- „Kai pripažinta organizacija, jos inspektoriai arba jos techninis personalas administracijos vardu išduoda atitinkamus liudijimus, valstybės narės turėtų apsvarstyti galimybę sudaryti sąlygas, kiek tai yra susiję su šia perduota veikla, jiems taikyti atitinkamas teises apsaugos priemones ir teismine apsauga, įskaitant naudojimąsi atitinkamomis teisėmis į gynybą, išskyrus imunitetą (tai yra neatskiriama suverenų teisė, kurią gali taikyti tik valstybės narės ir kurios dėl šios priežasties negalima perduoti).“
- 13 Šios direktyvos 1 straipsnyje nustatyta:
- „Ši direktyva nustato priemones, kuriomis turi vadovautis valstybės narės bendradarbiaudamos su organizacijomis, kurioms patikėtas laivų tikrinimas, apžiūra ir liudijimų, patvirtinančių, kad yra laikomasi tarptautinių konvencijų dėl saugumo jūroje ir jūrų taršos prevencijos, išdavimas, tuo pat metu skatinant įgyvendinti paslaugų teikimo laisvės tikslą. Tai apima laivų, kuriems taikomos tarptautinės konvencijos, korpuso, mašinų, elektros ir valdymo įrenginių saugumo reikalavimų rengimą ir įgyvendinimą.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 14 LG ir kt., kurie yra 2006 m. vasario 2–3 d. Raudonojoje jūroje nuskendusio laivo *Al Salam Boccaccio '98* (dėl to žuvo daugiau kaip 1 000 žmonių) aukų šeimų nariai ir išgyvenę keleiviai, *Tribunale di Genova* (Genujos teismas, Italija) pareiškė ieškinį *Rina*, laivų klasifikavimo ir sertifikavimo bendrovėms, kurių buveinės yra Genujoje.
- 15 Remdamiesi galima bendrovių *Rina* civiline atsakomybe LG ir kt. reikalauja turtinės ir neturtinės žalos atlyginimo ir nurodo, kad minėto laivo klasifikavimo ir sertifikavimo operacijos, kurias bendrovės *Rina* vykdė pagal su Panamos Respublika sudarytą sutartį siekiant, kad šis laivas galėtų plaukioti su šios valstybės vėliava, yra minėto nuskendimo priežastis.
- 16 Bendrovės *Rina*, remdamosi tarptautinės teisės principu dėl užsienio valstybių imuniteto nuo jurisdikcijos, teigia, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas neturi jurisdikcijos. Konkrečiai šios bendrovės teigia, kad klasifikavimo ir sertifikavimo operacijas atliko Panamos Respublikos pavedimu, todėl jos yra deleguojančiosios valstybės viešosios valdžios prerogatyvų išraiška.

- 17 Vis dėlto LG ir kt. teigia, kad bendrovių *Rina* buveinės yra Italijoje, o pagrindinėje byloje nagrinėjama byla yra civilinio pobūdžio, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnį, todėl Italijos teismai turi jurisdikciją pagal šio reglamento 2 straipsnio 1 dalį. Be to, LG ir kt. mano, kad bendrovių *Rina* nurodytas imunitetas nuo jurisdikcijos neapima veiklos, reglamentuojamos techniniais reglamentais, kuriuose nenustatoma jokios diskrecijos ir kurie bet kuriuo atveju nėra susiję su valstybės politiniais pasirinkimais ir prerogatyvomis.
- 18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą dėl Italijos teismų jurisdikcijos, nes nors neginčijama, kad bendrovių *Rina* buveinės yra Italijoje, jos veikė Panamos Respublikos pavėdimu.
- 19 Šiuo klausimu savo prašyme priimti prejudicinį sprendimą minėtas teismas nurodo *Corte costituzionale* (Konstitucinis Teismas, Italija) ir *Corte suprema di cassazione* (Kasacinis teismas, Italija) jurisprudenciją dėl imuniteto nuo jurisdikcijos. Pagal šių aukščiausiųjų teismų jurisprudenciją imuniteto nuo jurisdikcijos negalima pripažinti tik tais atvejais, kai užsienio valstybių veiksmai yra karo nusikaltimai ir nusikaltimai žmoniškumui arba kai dėl tokio pripažinimo pažeidžiamas teisminės apsaugos principas.
- 20 Šiomis aplinkybėmis *Tribunale di Genova* (Genujos teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar [Reglamento Nr. 44/2001] 1 straipsnio 1 dalis ir 2 straipsnio 1 dalis, atsižvelgiant į Chartijos 47 straipsnį, [1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK)] 6 straipsnio 1 dalį ir Direktyvos 2009/15 16 konstatuojamąją dalį, turi būti aiškinamos kaip draudžiančios valstybės narės teismui atsisakyti nagrinėti deliktine arba kvazideliktine civiline atsakomybe grindžiamą ieškinį, kuriuo siekiama, kad būtų atlyginta žala fizinio asmens mirties atveju ir nuostoliai, patirti nuskendus keleiviniam [automobilių] keltui, ir pripažįstant toje valstybėje narėje pagal privatinę teisę įsteigtų ir joje turinčių buveinę organizacijų ir juridinių asmenų, vykdančių klasifikavimo ir (arba) sertifikavimo veiklą, imunitetą nuo jurisdikcijos todėl, kad šią klasifikavimo ir (arba) sertifikavimo veiklą jie vykdo [trečiosios] valstybės pavėdimu?“

Dėl prejudicinio klausimo

Dėl priimtimumo

- 21 Savo rašytinėse pastabose bendrovės *Rina* teigia, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra nepriimtinas. Šiuo klausimu jos iš esmės teigia, kad Reglamento Nr. 44/2001 nuostatų išaiškinimas neturi reikšmės sprendimui dėl pagrindinėje byloje pateikto imuniteto nuo jurisdikcijos grindžiamo prieštaravimo, dėl kurio prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, siekdamas nustatyti savo galimą jurisdikciją, turėjo nuspręsti prieš pateikdamas Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą. Be to, bendrovės *Rina* teigia, kad Reglamentas Nr. 44/2001 netaikytinas pagrindinėje byloje *ratione materiae*, nes šiuo atveju kalbama apie reikalavimą, grindžiamą viešosios valdžios aktu, o to pakanka, kad ieškinys nepatektų į šio reglamento taikymo sritį.
- 22 Šiuo klausimu primintina, kad pagal suformuotą jurisprudenciją nacionalinio teismo pateiktiems klausimams dėl Sąjungos teisės išaiškinimo, atsižvelgiant į jo paties nurodytą teisinį pagrindą ir faktines aplinkybes, kurių tikslumo Teisingumo Teismas neprivalo tikrinti, taikoma svarbos prezumpcija. Teisingumo Teismas gali atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prašymo tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba Teisingumo Teismas neturi

informacijos apie faktines ir teises aplinkybes, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Airbnb Ireland, C-390/18*, EU:C:2019:1112, 29 punktą).

- 23 Nagrinėjama atveju iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad tarp Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 1 dalies, kurią išaiškinti prašo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, ir pagrindinės bylos egzistuoja realus ir tiesioginis ryšys. Šis išaiškinimas būtinas siekiant pagal šio reglamento 2 straipsnio 1 dalį nustatyti, ar šis teismas turi jurisdikciją nagrinėti šį ginčą.
- 24 Prieštaravimas, grindžiamas minėto reglamento netaikymu pagrindinėje byloje, susijęs ne su prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtumu, o su pateikto klausimo esme (šiuo klausimu žr. 2019 m. liepos 4 d. Sprendimo *Kirschstein, C-393/17*, EU:C:2019:563, 28 punktą).
- 25 Be to, reikia priminti, kad Reglamentas Nr. 44/2001 taikomas ne tik tuo atveju, kai ginčas susijęs su keliomis valstybėmis narėmis, bet ir tuomet, kai jis susijęs su viena valstybe nare, jei yra užsienio elementas dėl trečiosios valstybės dalyvavimo. Iš tiesų tokia situacija kelia klausimų, susijusių su teismų jurisdikcijos nustatymu tarptautinėje sistemoje (šiuo klausimu žr. 2005 m. kovo 1 d. Sprendimo *Owusu, C-281/02*, EU:C:2005:120, 24–27 punktus ir 2016 m. kovo 17 d. Sprendimo *Taser International, C-175/15*, EU:C:2016:176, 20 punktą).
- 26 Taigi prejudicinis klausimas yra priimtinas.

Dėl esmės

- 27 Savo prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ieškinys dėl žalos atlyginimo, pareikštas privatinės teisės reglamentuojamiems juridiniams asmenims, vykdančiams laivų klasifikavimo ir sertifikavimo veiklą trečiosios valstybės vardu ir pavedimu, patenka į sąvoką „civilinės ir komercinės bylos“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, taigi ir į šio reglamento taikymo sritį, ir tokiu atveju – ar pagal tarptautinės paprotinės teisės principą dėl imuniteto nuo jurisdikcijos nacionaliniam teismui, į kurį kreiptasi, draudžiama įgyvendinti minėtame reglamente numatytą teismo jurisdikciją.
- 28 Norint pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui naudingą atsakymą reikia, pirma, nustatyti, kaip turi būti aiškinamos Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 1 dalyje numatytos sąvokos „civilinės ir komercinės bylos“ ir „administracinės bylos“, atsižvelgiant į bendrovių *Rina* vykdomą klasifikavimo ir sertifikavimo veiklą, kad būtų galima nustatyti, ar Italijos teismai turi jurisdikciją pagal šio reglamento 2 straipsnio 1 dalį, ir, antra, išnagrinėti privatinės teisės subjektų, kaip antai bendrovių *Rina*, imuniteto nuo jurisdikcijos galimo pripažinimo pasekmes minėto reglamento įgyvendinimui, visų pirma teismo jurisdikcijos, kurią prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi pagal Reglamento Nr. 44/2001 2 straipsnio 1 dalį, įgyvendinimui.
- 29 Pagal Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 1 dalį į jo taikymo sritį patenka tik sąvoka „civilinės ir komercinės bylos“. Jis ypač netaikomas mokesčių, muitinių arba administracinėms byloms.
- 30 Pirmiausia primintina, kad, remiantis suformuota jurisprudencija, siekiant kiek galima geriau užtikrinti, kad valstybėms narėms ir suinteresuotiesiems asmenims iš Reglamento Nr. 44/2001 kiltų lygios ir vienodos teisės ir pareigos, sąvokos „civilinės ir komercinės bylos“ negalima aiškinti kaip paprastos nuorodos į vienos ar kitos atitinkamos valstybės nacionalinę teisę. Šią sąvoką reikia laikyti savarankiška sąvoka, kurią būtina aiškinti atsižvelgiant į minėto reglamento tikslus, sistemą ir bendruosius principus, išplaukiančius iš visų nacionalinės teisės sistemų (2014 m. spalio 23 d. Sprendimo *flyLAL-Lithuanian Airlines, C-302/13*, EU:C:2014:2319, 24 punktą).

- 31 Antra, pagal suformuotą jurisprudenciją, kaip nurodyta, be kita ko, Reglamento Nr. 44/2001 7 konstatuojamojoje dalyje, Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė įtvirtinti plačią šio reglamento 1 straipsnio 1 dalyje esančios sąvokos „civilinės ir komercinės bylos“ sampratą, taigi ir plačią šio reglamento taikymo sritį (2019 m. vasario 6 d. Sprendimo *NK*, C-535/17, EU:C:2019:96, 25 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 32 Trečia, reikia pažymėti, kad nustatant, ar byla patenka į Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sritį, reikia išnagrinėti ginčo šalių teisinių santykių pobūdį ar jo dalyką apibūdinančius elementus (2014 m. spalio 23 d. Sprendimo *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-302/13, EU:C:2014:2319, 26 punktas).
- 33 Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad nors tam tikri valdžios institucijos ir privatinės teisės subjekto ginčai gali patekti į Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sritį, kai ieškinys susijęs su veiksmais, atliktais *iure gestionis*, kitaip yra tuo atveju, kai valdžios institucija veikia vykdydama viešosios valdžios funkcijas (šiuo klausimu žr. 2014 m. spalio 23 d. Sprendimo *flyLAL-Lithuanian Airlines*, C-302/13, EU:C:2014:2319, 30 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 34 Kai viena iš ginčo šalių įgyvendina viešosios valdžios prerogatyvas, dėl jos vykdomų viešosios valdžios funkcijų, kurių nereglamentuoja santykiams tarp privačių asmenų taikomos taisyklės, toks ginčas nepriskiriamas prie „civilinių ir komercinių bylų“, kaip jos suprantamos pagal Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 1 dalį (2009 m. balandžio 28 d. Sprendimo *Apostolides*, C-420/07, EU:C:2009:271, 44 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 35 Siekiant nustatyti, ar ginčas susijęs su veiksmais, padarytais įgyvendinant viešosios valdžios funkcijas, reikia išnagrinėti pareikšto ieškinio pagrindą ir jo pateikimo sąlygas (šiuo klausimu žr. 2013 m. balandžio 11 d. Sprendimo *Sapir ir kt.*, C-645/11, EU:C:2013:228, 34 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2013 m. rugsėjo 12 d. Sprendimo *Sunico ir kt.*, C-49/12, EU:C:2013:545, 35 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 36 Kaip matyti iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos, LG ir kt. pareikštas ieškinys grindžiamas Italijos civilinio kodekso 2043, 2049, 2050 ir 2055 straipsniais, kuriais reglamentuojama deliktinė atsakomybė, ir šio kodekso 1218 ir 1228 straipsniais, susijusiais su sutartine atsakomybe dėl saugumo įsipareigojimų neįvykdymo.
- 37 Be to, reikia nustatyti, ar minėtos laivų klasifikavimo ir sertifikavimo operacijos, kurias bendrovės *Rina* vykdė Panamos pavedimu ir vardu, atsižvelgiant į jų turinį laikytinos viešosios valdžios prerogatyvų įgyvendinimu.
- 38 Pagal SESV 267 straipsnyje numatytą procedūrą šias operacijas atitinkamai teisiškai kvalifikuoti turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, o ne Teisingumo Teismas. Vis dėlto, siekiant pateikti nacionaliniam teismui naudingą atsakymą, reikia pažymėti toliau nurodytas aplinkybes.
- 39 Kaip generalinis advokatas nurodė savo išvados 67–70 punktuose, pagrindinės bylos aplinkybėmis nesvarbu tai, kad tam tikra veikla buvo vykdoma valstybės pavedimu, nes Teisingumo Teismas šiuo klausimu yra nusprendęs, jog vien tai, kad tam tikri įgaliojimai suteikiami viešosios valdžios aktu, nereiškia, kad šiais įgaliojimais naudojamosi *iure imperii* (šiuo klausimu žr. 2017 m. kovo 9 d. Sprendimo *Pula Parking*, C-551/15, EU:C:2017:193, 35 punktą).
- 40 Šios išvados nepaneigia tai, kad minėtas klasifikavimo ir sertifikavimo operacijas bendrovės *Rina* vykdė Panamos Respublikos vardu ir interesais. Iš tiesų Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad veikimas valstybės vardu ne visada reiškia viešosios valdžios funkcijų vykdymą (šiuo klausimu žr. 1993 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Sonntag*, C-172/91, EU:C:1993:144, 21 punktą).

- 41 Kaip LG ir kt. pažymi savo pastabose, aplinkybė, kad tam tikra veikla siekiama viešojo tikslo, savaime nėra pakankamas veiksnys, dėl kurio šią veiklą būtų galima laikyti vykdoma *iure imperii*, nes ji neprilygsta funkcijai, kurią nereglamentuoja santykiams tarp privačių asmenų taikomos taisyklės, vykdymui (šiuo klausimu žr. 1993 m. balandžio 21 d. Sprendimo *Sonntag*, C-172/91, EU:C:1993:144, 22 punktą). Nors bendrovių *Rina* veikla siekiama užtikrinti laivo keleivių saugumą, tai nereiškia, kad jų veikla susijusi su viešosios valdžios prerogatyvų įgyvendinimu.
- 42 Be to, tai, kad tam tikri veiksmai, atsižvelgiant į jų tikslą, buvo atlikti siekiant valstybės interesų, savaime nereiškia, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos operacijos atliekamos vykdamas viešosios valdžios funkcijas, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 34 punkte nurodytą jurisprudenciją, nes svarbus kriterijus yra naudojimas įgaliojimais, kurių nereglamentuoja santykiams tarp privačių asmenų taikomos taisyklės.
- 43 Nustatant, ar taip yra šiuo atveju, reikia pažymėti, kad klasifikavimo ir sertifikavimo veiklą reglamentuoja tarptautiniai susitarimai dėl saugumo jūroje ir jūrų taršos prevencijos, kaip antai Montego Bėjaus ir SOLAS konvencijos. Konkrečiau kalbant, laivų klasifikavimo veikla – tai laivo savininko pasirinktos klasifikavimo bendrovės parengto liudijimo išdavimas. Šiuo liudijimu patvirtinama, kad laivas suprojektuotas ir pastatytas pagal jo klasei taikomas taisykles, minėtos bendrovės parengtas vadovaujantis Tarptautinės jūrų organizacijos (TJO) nustatytais principais. Klasifikavimo liudijimo gavimas yra išankstinė teisės aktuose numatyto sertifikavimo sąlyga, o liudijimas gaunamas po to, kai laivo savininkas pasirenka, su kurios valstybės vėliava plaukios laivas.
- 44 Sertifikavimo veiklą sudaro teisės aktuose numatyto liudijimo išdavimas, kurį atlieka valstybė, su kurios vėliava plaukioja laivas, arba jos vardu veikiančios įstaigos, minėtos valstybės įgalios atlikti patikrinimus ir išduoti tam tikrus dokumentus ir liudijimus pagal SOLAS konvenciją. Klasifikavimo ir sertifikavimo veiklą dažnai vykdo ta pati bendrovė.
- 45 Remiantis Teisingumo Teismui pateikta bylos medžiaga, bendrovės *Rina* klasifikavimo ir sertifikavimo operacijas atliko už atlygį ir pagal privatinės teisės reglamentuojamą komercinę sutartį, tiesiogiai sudarytą su laivo *Al Salam Boccaco'98* savininku; pagal šią sutartį bendrovės *Rina* turėjo tik nustatyti, ar nagrinėjamas laivas atitinka taikytinuose teisės aktuose nustatytus reikalavimus, ir, jei taip, išduoti atitinkamus liudijimus. Be to, iš Teisingumo Teismo turimos informacijos matyti, kad taikytinus techninius reikalavimus galėjo aiškinti ir nustatyti tik Panamos Respublikos valdžios institucijos.
- 46 Iš Montego Bėjaus konvencijos, kurią aiškinti yra kompetentingas Teisingumo Teismas (šiuo klausimu žr. 2008 m. birželio 24 d. Sprendimo *Commune de Mesquer*, C-188/07, EU:C:2008:359, 85 punktą ir 2018 m. liepos 11 d. Sprendimo *Bosphorus Queen Shipping*, C-15/17, EU:C:2018:557, 44 punktą), 91 straipsnio ir 94 straipsnio 3 ir 5 dalių matyti, kad valstybės turi nustatyti sąlygas, kuriomis laivams gali būti leista plaukioti su jų vėliava, ir imtis tinkamų priemonių, kad būtų užtikrintas saugumas jūroje, atsižvelgiant, *inter alia*, į laivų konstrukciją, įrangą ir tinkamumą plaukioti.
- 47 Taigi įgaliotų įstaigų, kaip antai bendrovių *Rina*, vaidmuo yra tikrinti laivus pagal taikytinose teisės nuostatose numatytus reikalavimus, o tai tam tikrais atvejais gali lemti liudijimo panaikinimą dėl to, kad laivai neatitinka šių reikalavimų. Vis dėlto, kaip savo išvados 95 punkte pažymėjo generalinis advokatas, toks panaikinimas neišplaukia iš minėtų įstaigų, kurios veikia pagal iš anksto apibrėžtas taisykles, įgaliojimų priimti sprendimus. Jeigu po liudijimo panaikinimo laivas nebegali plaukioti, taip yra dėl sankcijos, kuri, kaip per teismo posėdį pripažino bendrovės *Rina*, yra nustatyta įstatyme.
- 48 Be to, iš SOLAS konvencijos I skyriaus 6 taisyklės c ir d punktų matyti, kad jeigu laivas neatitinka reikalavimų, įgaliota įstaiga informuoja atitinkamos valstybės institucijas, kurios yra atsakingos ir visiškai garantuoja, kad patikrinimas ir apžiūra būtų išsamūs bei veiksmingi, ir įsipareigoja užtikrinti, kad bus imamasi reikalingų priemonių.

- 49 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad, su sąlyga, jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atliks reikiamus patikrinimus, tokie klasifikavimo ir sertifikavimo veiksmai, kuriuos laive *Al Salam Boccaco* '98 bendrovės *Rina* atliko Panamos Respublikos pavedimu ir vardu, negali būti laikomi atliktais vykdant viešosios valdžios prerogatyvas, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, todėl ieškinyš dėl žalos atlyginimo, kurio dalykas yra minėti veiksmai, patenka į sąvoką „civilinės ir komercinės bylos“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 1 dalį, ir į šio reglamento taikymo sritį.
- 50 Be to, pateikiant platesnį sisteminių aiškinimą, reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją įsisteigimo laisvės ir laisvės teikti paslaugas srityje atestavimo įstaigų vykdoma veikla nepatenka į SESV 51 straipsnyje numatytos išimties taikymo sritį, nes šios bendrovės yra pelno siekiančios įmonės, vykdančios veiklą konkurencijos sąlygomis ir neturinčios jokių sprendimų priėmimo įgaliojimų, susijusių su viešosios valdžios prerogatyvų vykdymu (šiuo klausimu žr. 2015 m. birželio 16 d. Sprendimo *Rina Services ir kt.*, C-593/13, EU:C:2015:399, 16–21 punktus).
- 51 Teisingumo Teismas nusprendė, kad išimtis, susijusi su viešosios valdžios funkcijų vykdymu, kaip tai suprantama pagal SESV 51 straipsnį, netaikoma veiklai, kurią vykdo privatinės teisės reglamentuojamos įstaigos, kurioms pavesta tikrinti ir sertifikuoti, ar paslaugas pagal viešojo pirkimo sutartis teikiančios įmonės atitinka įstatymuose nustatytus reikalavimus (šiuo klausimu žr. 2013 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *SOA Nazionale Costruttori*, C-327/12, EU:C:2013:827, 50 punktą).
- 52 Konkrečiau kalbant, negalima laikyti, kad šių bendrovių vykdomam sertifikuotinų įmonių techninio ir finansinio pajėgumo, asmenų, kuriems išduoti liudijimai, pateiktų deklaracijų, pažymų ir dokumentų teisingumo ir turinio tikrinimui būdinga sprendimų priėmimo autonomija, kaip yra vykdant viešosios valdžios funkcijas, nes šis tikrinimas, vykdomas tiesiogiai prižiūrint valstybei, visiškai reglamentuotas nacionalinės teisės aktuose (šiuo klausimu žr. 2013 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *SOA Nazionale Costruttori*, C-327/12, EU:C:2013:827, 54 punktą; pagal analogiją žr. 2009 m. spalio 22 d. Sprendimo *Komisija / Portugalija*, C-438/08, EU:C:2009:651, 41 punktą ir 2015 m. spalio 15 d. Sprendimo *Grupo Itevelesa ir kt.*, C-168/14, EU:C:2015:685, 56 punktą).
- 53 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kilo abejonių dėl bendrovių *Rina* nurodytos išimties, pagrįstos tarptautinės paprotinės teisės principu dėl imuniteto nuo jurisdikcijos, įtakos Reglamento Nr. 44/2001 taikymui pagrindinėje byloje, nustatant, ar pripažindamas šį imunitetą dėl to, kad minėtos bendrovės vykdė klasifikavimo ir sertifikavimo veiklą, būtų nagrinėjantis nacionalinis teismas gali atsisakyti jurisdikcijos.
- 54 Šiuo klausimu reikia priminti, kad normos, kurios yra tarptautinės paprotinės teisės išraiška, savaime privalomos Sąjungos institucijoms ir yra Sąjungos teisės sistemos dalis (šiuo klausimu žr. 1998 m. birželio 16 d. Sprendimo *Racke*, C-162/96, EU:C:1998:293, 46 punktą; 2010 m. vasario 25 d. Sprendimo *Brita*, C-386/08, EU:C:2010:91, 42 punktą ir 2014 m. sausio 23 d. Sprendimo *Manzi ir Compagnia Naviera Orchestra*, C-537/11, EU:C:2014:19, 39 punktą).
- 55 Vis dėlto nacionalinis teismas, kuris įgyvendina Sąjungos teisę taikydamas Reglamentą Nr. 44/2001, turi atsižvelgti į iš Chartijos 47 straipsnio kylančius reikalavimus (2016 m. gegužės 25 d. Sprendimo *Meroni*, C-559/14, EU:C:2016:349, 44 punktą). Todėl nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įsitikinti, ar tuo atveju, jeigu jis pritaris išimties dėl imuniteto nuo jurisdikcijos taikymui, LG ir kt. nepraras teisės kreiptis į teismą, kuri yra vienas iš Chartijos 47 straipsnyje įtvirtintos teisės į veiksmingą teisminę gynybą aspektų.
- 56 Reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog valstybių imunitetas nuo jurisdikcijos įtvirtintas tarptautinėje teisėje ir grindžiamas principu *par in parem non habet imperium*, nes valstybė negali patekti į kitos valstybės jurisdikciją. Tačiau pagal dabartinę tarptautinę praktiką šis imunitetas nėra absoliutus, bet visuotinai pripažįstamas, kai ginčas susijęs su *iure imperii* atliktais suvereniais

veiksmis. Tačiau jis gali būti netaikomas, jei teisme pareiškiamas ieškinys dėl aktų, kurie nesusiję su viešosios valdžios funkcijų vykdymu (šiuo klausimu žr. 2012 m. liepos 19 d. Sprendimo *Mahamdia*, C-154/11, EU:C:2012:491, 54 ir 55 punktus).

- 57 Šiuo atveju, kaip savo išvados 108–128 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, privatinės teisės subjektų, kaip antai bendrovių *Rina*, imunitetas nuo jurisdikcijos nėra bendrai pripažįstamas laivų klasifikavimo ir sertifikavimo operacijų atveju, jei šios operacijos nebuvo atliktos *iure imperii*, kaip tai suprantama pagal tarptautinę teisę.
- 58 Reikia manyti, kad pagal paprotinės tarptautinės teisės principą dėl imuniteto nuo jurisdikcijos nedraudžiama taikyti Reglamento Nr. 44/2001 byloje, susijusioje su ieškiniu dėl žalos atlyginimo, pareikštu privatinės teisės reglamentuojamoms įstaigoms, kaip antai bendrovėms *Rina*, dėl klasifikavimo ir sertifikavimo veiklos, kuri buvo vykdoma trečiosios valstybės pavedimu ir vardu, jeigu teismas, į kurį kreiptasi, konstatuoja, kad tokios įstaigos nesinaudojo viešosios valdžios prerogatyvomis, kaip tai suprantama pagal tarptautinę teisę.
- 59 Be to, nors neginčijama, kad Direktyva 2009/15 netaikytina pagrindinėje byloje, nes ji susijusi tik su valstybėmis narėmis, jos 16 konstatuojamoji dalis, nurodyta prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikio teismo prejudiciniame klausime, patvirtina Sąjungos teisės aktų leidėjo norą tarptautinės paprotinės teisės principą dėl imuniteto jurisdikcijos laivų klasifikavimo ir sertifikavimo veiklos atveju aiškinti siaurai. Minėtoje konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad kai pripažinta organizacija, jos inspektoriai arba techninis personalas administracijos vardu išduoda atitinkamus liudijimus, valstybės narės turėtų apsvarstyti galimybę sudaryti sąlygas, kiek tai yra susiję su šia perduota veikla, jiems taikyti atitinkamas teises apsaugos priemones ir teisminę apsaugą, įskaitant naudojimąsi atitinkamomis teisėmis į gynybą, išskyrus imunitetą (tai yra neatskiriama suvereni teisė, kurią gali taikyti tik valstybės narės ir kurios dėl šios priežasties negalima perduoti).
- 60 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad į pateiktą klausimą reikia atsakyti: Reglamento Nr. 44/2001 1 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ieškinys dėl žalos atlyginimo, pareikštas privatinės teisės reglamentuojamiems juridiniams asmenims, vykdančiams laivų klasifikavimo ir sertifikavimo veiklą trečiosios valstybės vardu ir pavedimu, patenka į sąvoką „civilinės ir komercinės bylos“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, taigi ir į šio reglamento taikymo sritį, jeigu ši veikla nėra atliekama vykdančioms viešosios valdžios prerogatyvas, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Pagal paprotinės tarptautinės teisės principą dėl imuniteto nuo jurisdikcijos nacionaliniam teismui, į kurį kreiptasi, nedraudžiama įgyvendinti minėtame reglamente numatytos jurisdikcijos byloje dėl tokio ieškio, jeigu tas teismas konstatuoja, kad tokios įstaigos nesinaudojo viešosios valdžios prerogatyvomis, kaip tai suprantama pagal tarptautinę teisę.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 61 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 1 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad ieškinys dėl žalos atlyginimo, pareikštas privatinės teisės reglamentuojamiems juridiniams asmenims, vykdančiams laivų klasifikavimo ir sertifikavimo veiklą trečiosios valstybės vardu ir pavedimu, patenka į sąvoką „civilinės ir komercinės bylos“,

kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, taigi ir į šio reglamento taikymo sritį, jeigu ši veikla nėra atliekama vykdant viešosios valdžios prerogatyvas, kaip tai suprantama pagal Sąjungos teisę, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Pagal paprotinės tarptautinės teisės principą dėl imuniteto nuo jurisdikcijos nacionaliniam teismui, į kurį kreiptasi, nedraudžiama įgyvendinti minėtame reglamente numatytos jurisdikcijos byloje dėl tokio ieškinio, jeigu tas teismas konstatuoja, kad tokios įstaigos nesinaudojo viešosios valdžios prerogatyvomis, kaip tai suprantama pagal tarptautinę teisę.

Parašai.